STOCKHOLMS-TIDNINGEN EESTLASTELE

Stockholms-Tidningen UPPLAGA C, Stockholms-Tidningen Eestlastele.
ILMUB KUUS KORDA NÄDALAS — ei ilmu esmasp
TOIMETUSE AADRESS: Stockholms-Tidningen, Estniska Redaktionen, Vattugatan 12, Stockholm. TELEFON: namnanrop Stockholms-Tidningen, küsida Estniska Redaktionen. TALITUSE AADRESS: Stockholms-Tidningen, Prenumeranttjänst, Stockholm 1, tel. namnanrop St.-T. ap. 261. KUULUTUSTE HIND 40 ööri millimeeter. Kuulutuste hind tasuda peakontoris või saata rahakaardiga postiarvele nr. 1501.

TELLIMISHIND: 1 kuu kr. 3.25, veerandaastat kr. 9.—, poolaastat kr. 18.—. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid. Tellimisblanketid (Tidningsrekvisition) saadaval igas postkontoris. Blankettile märkida et tellimine on määratud: "Stockholms-Tidningen C upplaga, med estnisk text.
STOCKHOLMI SISELINNA tellijail tasuda tellimishind St.-T. postiarvele nr 3686 märkides "Pernumeration för Estnisk upplaga"
STOCKHOLMI EESLINNADE tellijaile kehtib üleriiklik tellimiskord postkontorite kaudu, nagu ülalpool kirjeldatud.
POSTITELLIJATEL (kõik väljaarvatud Stockholmi siselinn) AADRESSIMUUTMISEL täita vastav 25 ööri ne blankett (Anhällan om tidningsförflyttning) milline sisse anda endise elukoha postkontori, mitte talitusele, kus ei ole aadresse.

STOCKHOLMI SISELINNA tellijatel teatada aadressimuudatusest talitusele: St.-T., Prenumeranttjänst, Stockholm 1.
TELLIMISED VÄLISMAALE saata rahakaardiga postiarvele 36 86.
TELLIMISHIND VÄLISMAALE üks kuu Kr. 6.75, veerandaasta Kr. 20.25, poolaasta Kr. 40.50. Sama hind ka Saksamaale. Tellimised tulevad tasuda Rootsis.

Nr 46 (1361) — Laupäeval, 25. veebruaril 1950 — 6. aastakäik — Stockholms-Tidn. Tr., Sthlm. 1950.

Tööerakonna võit Inglise valimistel

Adenauer ei taha enam olla protektoraadikantsler

DÜSSELDORF (ST) — Lääne-Saksamaa liidukantsler K. Adenauer on äkki sattunud vastuollu liitlaste ülemkomissaridega, kes saatsid Lääne-Saksa valitsusele memorandumi mitmesuguste majanduspoliitiliste nõudmistega. Adenauer ei kavatse ilmuda ülemkomissaride poolt määratud koosolekule memorandumi lähemaks läbiarutamiseks. Komissaride memorandum nõuab nimelt, et Adenaueri valitsus ühekorraga ja radikaalselt loobuks oma senisest Marshallplaani juhtide poolt soovitatud majandusliku liberaaliseerimise poliitikast ning muudaks oma sammud vastavaks plaanimajandusele.

Adenauer on eriti solvunud selle tõttu, et liitlaste esindajad on seliselt kogu avalikkuse ees n. ü. „näppudele löönud". Nähtavasti ei taha ta enam olla „protektoraadivalitsuse" juhi osas, mispärast valitsuskoalitsiooni pressiteenistuse bülletäänis kõneldakse okupatsioonivõimude vastu keelt, mida varem kunagi pole kuulda olnud. Muuhulgas üteldakse otse välja: „Kui liitlased soovivad kukutada Adenaueri valitsust ja asendada seda mõne teise valitsusega, milline võib olla paremini sobiks uues mängus ida ja lääne vahel, siis ütelgu nad seda otsekoheselt välja! Sellisel juhul segagu nad avalikult saksa sisepoliitikasse vastu okupatsioonistatuute selle asemel, et ohtu saata demokraatia ideed liiduvalitsuse preshtiishi avaliku õõnestamisega sise- ja välismaal!"

Selle väljapurske järele märgitakse bülletäänis, et Adenaueri valitsus ei kavatse alistuda mingile pidevale survele. Valitsus tahab rahus ja vaikuses teostada oma uut programmi tööpuuduse vastu võitlemiseks, elamute ehitamiseks ja suurima sotsiaalse häda kõrvaldamiseks.

Saksa valitsuse ringkonnad näevad ülemkomissaride memorandumi taga uut liitlaste intriigi. Liitlaste Saksamaa-kontrolli aparaadis olevat nimelt tugevaid jõude, kes lihtsalt tahavad vabaneda Adenaueri valitsusest ja püüavad võimule aidata saksa sotsiaaldemokraate n. n. „suures koalitsioonis".

Bonnist teatatakse täiendavalt, et kantsler Adenauer olevat valmis oma valitsust laiendama Baieri-erakonnaga, kuna ta iga hinna eest püüab vältida valitsusse võtmast sotsialistide juhti Schumacherit.

266 piirkonnast võitis labour 163, konservatiivid 102 kohta

LONDON (ST) Reede keskpäevaks oli inglise alamkoja valimistest selgunud tulemused 266 valimisringkonnas, mille järele tööerakond oli saanud teiste parteide ees 61 kohalise edumaa. Parteide tugevus oli nende tulemuste järele järgmine: tööerakond 163 mandaati, konservatiivid ja nende liitlased 102 ja liberaalid 1 mandaat.

Teistes valimisringkondades algas häälte lugemine reede hommikul kell 10. Häälte arvuline jagunemine neis 266 valimisringkonnas oli järgmine: tööerakond 6.179.751 häält, konservatiivid 5.395.092 häält ja liberaalid 1.092.919 häält. Konservatiivid olid saanud 22 mandaati ringkondadest, kus neil seni esindust ei olnud, kuna üks nende kandidaat oli välja löödud. Tööerakond oli võitnud kahes uues valimisringkonnas, kuid kaotanud 21 eelmises ringkonnas.

Osavõtu protsenti valimistest hinnati selleks ajaks 84 protsendile, millest 48 protsenti oli langenud tööerakonnale, 42 konservatiividele ja 8 protsenti liberaalidele. Liberaale on tabanud seega katastrofaalne kaotus.

Londoni reede hommikused lehed olid väga tagasihoidlikud valimistulemuste hindamisel. Seda iseloomustas nii tööerakonna peahäälekandja Daily Heraldi pealkiri esimesel küljel: „Liin püsib seni", kui ka konservatiivide häälekandja Daily Expressi pealkiri: „Sotsialistide positsioon veel kõigutamata".

LONDON (ST) — Briti alamkoja valimised möödusid neljapäeval rekordilise osavõtuga. Eriti elav oli osavõtt valimistest naiste poolt. Esimeste andmete järele käis Londonis hääletamas ca 80 protsenti hääleõiguslikest, kuna eelmistel valimistel 1945. a. osavõtt valimistest üle riigi ulatus ca 75 protsendini. Eriti elav oli osavõtt valimistest seekord tööstuspiirkondades. Ühes Põhja-Inglismaa valimisringkonnas käis valimas isegi 95 protsenti ja kahes teises ringkonnas 90 protsenti. Paaris hääletuspunktis lõppesid isegi hääletussedelid ja tuli hankida uusi.

Kogu neljapäevase päeva kestel valitses veel suur teadmatus tulemuste suhtes. Kaks ja pool tundi pärast häälte lugemise algust oli selgunud kahkesa mandaati ja neist oli langenud konservatiividele viis ja tööerakonnale kolm mandaati. Kaks konservatiivide kandidaati olid läbi läinud aga ilma vastaskandidaatideta. Juba paar tundi hiljem hakkas tööerakonna peakorteris Londoni Transport House'is nende enesekindlus tõusma, kuna tendents näis kalduvat kindlalt tööerakonna kasuks. Neli tundi pärast häältelugemise algust juhtis tööerakond 36 valimisringkonnas ja konservatiivid 21 valimisringkonnas.

Missuguseks ka valimistulemus kujuneb, palub peaminister Attlee igal juhul reede pärastlõunal vastuvõttu kuningas George'i juures. Kui valimised on võitnud tööerakond, siis teatab ta kuningale oma kavatsustest võtta ette teatavaid muudatusi valitsuses. Kui peaksid võitma konservatiivid siis läheb kutse uue valitsuse moodustamiseks Churhillile. Kui aga valimisvõit peaks kujunema väga napiks, ükskõik kas tööerakonnale või konservatiividele, siis on võimalik, et Attlee otsustab ära oodata enne uue alamkoja kokkuastumise enne kui valitsuse ümbermoodustamine ette võetakse.

Niisuguses olukorras võivad otsustava sõna saada endale liberaalid, kes ka ametlikult juba teatasid, et nad olukorra sunnil ei ütle ära vähemusvalitsuse moodustamisest.

Üldiseks arvamiseks on aga, et kui valimistulemus peaks jääma segaseks, siis pole võimatu, et sügisel korraldatakse uued valimised selguse saamiseks parteide tugevuse vahel.

Valimistulemused viie aasta eest

LONDON (Reuter) — Valimisringkondade jaotus seekordseil inglise alamkoja valimistel oli teistsugune kui 1945. a., mil alamkojas oli 640 liiget. Parteide tugevus oli nüüd laiali saadetud parlamendis järgmine:

Tööerakonnal 390 kohta, konservatiividel 203, liberaalidel 10, natsionaal-liberaalidel 13, tööerakonnarebellidel 5, iseseisval tööerakonnal 1, iseseisvail liberaalidel 1, kommunistidel 2, iiri rahvuslastel 2, natsionaalidel 2, rippumatuil 11.

1945. a. võttis valimistest osa 75 protsenti hääleõiguslikke. Tööerakond sai tookord 11.992.292 häält, konservatiivid 8.665.566, liberaalid 2.239.554 ja natsionaal-liberaalid 759.883.

Seekordseil valimistel

tuli alamkotta valida 625 rahvasaadikut. Neist valiti neljapäeval 622, kuna kaks olid loetud valituks vastaskandidaatide puudumisel ja ühes ringkonnas oli ühe kandidaadi surma pärast valimised edasi lükatud 9. märtsile. Valimistel esines üldse 1.868 kandidaati. Parteisid oli valimistel üldse 30 ümber ja mõned rippumatud. Peaerakondadeks on tööerakond ja konservatiivid. Valimislokaale oli üle kogu riigi üle 50.000, kus 50 miljonist inglasest oli õigus valima minna 34.410.506 kodanikul. Põhiseaduse järele ei ole valimisõigust kuningal, kuninganal, printsessidel Elisabethil ja Margaret'il, peeridel, karistusaluseil ja hullumeelseil.

Uus parlament tuleb kokku 1. märtsil ja avamine kuninga poolt toimub 6. märtsil.

Valimismeeleolud

Winston Churchill ootas neljapäeva öösel valimistulemuste selgumist oma kodus Londonis Hyde Park Gate'il, kust ta esialgse kava järele psühholoogilisel silmapilgul pidi sõitma Savoy Hotelli, kus Daily Telegraphi omaniku ja söe-miljonäri lord Camrose'i poolt oli korraldatud suur vastuvõtt 2.000 külalisele. Vastuvõtul voolas shampanja, kuid meeleolu muutus seda kainemaks, mida kangemale jäid konservatiivide võiduvõimalused. Kella ühe ajaks öösel oli olukord selge kogu oma sünguses ja Churchill loobus peole ilmumisest. Selle asemel sõitis Churchilli juurde lord Woolton, kes tegi seda sõnagi lausumata, kuid pettumus peegeldus selgelt tema kibedast näost.

Peaminister Attlee ootas valimistulemuste selgumist tööerakonna peakorteris Transport House'is. Tema nägu säras täielikust rahulolekust, kuigi hääl oli veel ettevaatlik, kui ta hommikul kella nelja ajal selgunud tulemuste kohta tähendas:

— Ma ei taha ette rutata tulemuste selgumisest, mida tuleb veel oodata, kuid senisega võime rahul olla ja see näitab selgesti, et lihtsad inimesed — „ordinary folk" — on annud valitsusele ja tööerakonnale oma täieliku usalduse.

Valimistulemused tähendavad, et tööerakond jääb veel viieks aastaks Inglismaa riigitüürile.

Prantsusmaa hakkab kõhklema Atlandi-pakti otstarbekuses

PRANTSLASED EI OLE kogu aeg täiel määral lootnud ja uskunud Atlandi-paktile. Ainukese kontinentaalse suurriigina on Prantsusmaa seisund kujunenud erakorraliseks, pealegi kardavad prantslased, et Atlandi-pakt annab suurte Euroopa sõjaliste küsimuste lahendamise isikute kätte, kes tegelikult seisavad Euroopast eemal ja ei mõista nende tegelikku sisu. Juba 1948 ja 1949, kui Atlandi-pakti diskussioon oli haripunktil, kostus hoiatavaid hääli suurte kodanliste ajalehtede Le Monde, Combat'i ja France Tireus veergudelt. Isegi sotsialistide Le Populaire tegi hoiatavaid viiteid. Nende ajalehtede taga seisid ringkonnad, kes agaralt toetasid Euroopa neutraalsuse mõtet kui Atlandi-pakti asendajat.

Atlandi-pakt kirjutati alla ja ratifitseeriti. Prantsusmaal ei olnud teist reaalset võimalust. Neutraliteedi-poliitika tähendanuks "lahtiseukse-poliitikat" võimaliku ründaja vastu idast.

Mõne nädala eest sõlmiti täiendavad kahepoolsed paktid Atlandi-riikide ja USA vahel sõjalise abi osas. Esimesed sõjamaterjali saadetised ei ole veel jõudnud Euroopa sadamatesse, kuid olukorras on sellegi poolest toimunud suuri ja olulisi muudatusi:

1) N. Liit on hakanud tootma aatompomme.

2) USA on alustanud vesinikuaatompommi tootmist, mille mõju on tuhat korda tugevam kui Hiroshima-pommil.

3) Külma sõja raskuspunkt on langenud Indo-Hiinasse, kuhu prantslased ei tohi lepingu kohaselt saata Atlandi-pakti alusel USA-st saadud relvi.

Prantslaste arvates on nende muudatuste järeldused äärmiselt tõsised. Kõigepealt jääb nendele ebameeldiv tunne, et Atlandi-pakt on juba vananenud ja seda veel enne kui teda on suudetud täiel määral kohaldada.

Lubatud tankid ja lennukid ei suuda Euroopat kaitsta aatomisõjas. Ameerika poolt määratud miljardidollari suurune sõjaline abi ei suuda veel oluliselt parandada Lääne-Euroopa sõjalist olukorda, eriti kui meeles pidada, et Euroopa automaatselt satub konflikti N. Liidu ja USA vahel. Prantsuse vaatlejad avaldavad kartust, et Euroopa mander kujuneb mõlemate hiiglaste vahelises võitluses vaid objektiks ja esimeseks sõjaohvriks, ükskõik, kuidas sõda ka lõpeb.

Prantslaste rahutus on nii suur, et neutraalse Lääne-Euroopa mõte on jälle üles kerkinud prantsuse ajakirjanduses. Ühesõnaga — mõned ajalehed soovitavad kaudselt loobuda Atlandi-paktist!

Näiteks tõstab Euroopa, kui "kolmanda jõu" mõtte üles peaminister Bidault' häälekandja L'Aube. Ajaleht ütleb: "Kõigile, kes vaatlevad poliitilisi ja majanduslikke realiteete, torkab silma kolmanda jõu tekkimise vajadus." Ajaleht on siiski jätnud välja sõjalise realiteedi.

Sõjalises osas aga ütleb oma arvamised täielikult välja Le Monde. Leht rõhutab, et Lääne-Euroopa on sõjaliselt praegu kogu maakera kõige ettenihutatum positsioon ja küsib, kas poleks targem anda talle teatavat autonoomiat, nii et ta võimalused jääda väljaspoole kokkupõrget, sellega suureneksid.

Le Monde kujutab ette, et Euroopa jääks Ameerikaga liitu, kes rünnaku puhul ruttaks talle appi, kusjuures aga Euroopa organiseeriks ja kujundaks oma poliitikat plaani kohaselt, mis ei jätaks ühtki võimalust omapoolseks ofensiiviks. Ajalehe arvates oleks see küllaldane, et konflikti tekkimise puhul ära hoida Lääne-Euroopa muutmist lahinguväljaks. Sellega väheneksid siis ka riskid konflikti tekkimiseks üldse.

Le Monde ütleb, et Euroopat tuleb kaitsta moraalselt ja materiaalselt, lisades aga, et senini tarvitatud meetod on vaieldav igas punktis. Ja kas seda üldse ka tõeliselt kohaldatakse, avaldab leht oma kahtlust.

Prantslaste argumenteering on äratanud suurt tähelepanu Ameerikas. Le Monde Washingtoni-korrespondent telegrafeerib, et ameeriklastele Euroopa neutraliseerimise mõte ei meeldi.

Le Monde vastab ameeriklastele omakorda terve rea vastuküsimustega: kas Atlandi-pakt on parimaks meetodiks võimaliku ründaja tagasihirmutamisel, kas see ei too kaasa kahtlasi eeliseid külmas sõjas, kas ei mässi see Euroopat lahendamatuisse vastuoludesse Saksamaa taasrelvastamise osas, kas Soome ja Jugoslaavia on sellepärast valmis loobuma oma riiklikust iseseisvusest, kuna nad ei kuulu Atlandi-pakti, kas Ameerika siiski ei eksi selles, kuidas teenida parimini rahu mõtet jne. jne.

Oleks muidugi huvitav kuulda Ameerika ametlikku vastust Le Monde küsimustele. Prantsusmaa on ainukene suur kontinentaalriik, kelle jahenemine Euroopa—USA sõjalise liidu vastu võiks kaasa tuua strateegilise olukorra muurumise. Seepärast on arusaadav, et Washington jälgib huviga prantsuse meditatsioone.

Millest juttu

Väsimatu Saksa-Vene sõprus

„Sakslane, riivatu, mõtles ahvi välja!" See vana vene rahvalik kõnekäänd määrab umbes venelase suhtumise sakslasesse ja see venelase vaatevinkel püsib põhiliselt ka praegu. Siin on oma protsent irooniaga segunenud viha, kõige pealt aga imetlust. Slaavi raass ja Germaani tõug, täpsemalt preislaste suguharu on oma vahel veristes tülides olnud ja siis jälle leppinud mingis alateadvuslikus ja hiljem ka teadlikus teiste üle võimu haaramise ihas. Need sõpruse ja vaenu perioodid on uuemal ajal vaheldunud voogamisi. Seejuures on mõlemad olnud üksteisest vaimustatud. Venelane mõtleb aukartuses järele sakslase komplitseeritud aju üle, mis võib ahvi konstrueerida ja preislane on imestunud slaavi masside jõutagavaradest.

Bolsheviseeritud Venemaad on nimetatud amerikanismi mõjudest imbutatuks. Kõigepealt Nõukogude imperium allus Saksa tehnika viljastusile. Mõlemad sõjas kaotanud riigid lähenesid vanade traditsioonide kohaselt teineteisele, et vastastikku üksteist abistades oma sõjalist võimsust ja tööstuslikku potentsi taastada. Venelased kopeerisid Saksa sõjaväelist organisatsiooni ja koolitasid oma tulevasi väejuhte osalt Saksamaal, osalt Venes saksa kindralstaablerite abil. Marssal Timoshenko sai näiteks Saksas oma kõrgema sõjaväelise hariduse. Relvastuse alal on Saksa sõjatööstus olnud venelasile kõrgeks eeskujuks. Sakslased omalt poolt said vene avarustest uusi ideid ja impulsse ja väidetakse, et nad oma motoriseeritud armeede ja langevarju üksuste põhimõtted praktiliselt välja arendasid Venes saadud ideejuppidest.

Saksa-Vene sõprus leidis Rapallo lepingus ka ametliku teostuse. Siis tulid jahenemise ajad ja uued vaenlikkuse väljendused, kuid Hitler ja Stalin leidsid jälle tee sabu kokku lüüa. Viimane lähenemine ei kestnud kaua, Hitleri ja Stalini poolt ei olnud see mõeldudki püsivaks. Kuid Saksamaal on endiselt mõjuvaid ja juhtivaid ringkondi, kes tõsiselt propageerivad Bismarcki tõekspidamiste elustamist. On küsitud, miks läänelitlased ei toetanud Hitleri vastaseid vandeseltslasi, olid nad ju informeeritud saksa ohvitserkonna salasepitsusist Adolfi vastu.

Vandeseltslaste hulgas olid ülekaalus Saksa-Vene kokkuleppe ja koostöö pooldajad. See kohutas esijoones inglasi ja hoidis neid midagi tegemast komplotimeeste kasuks.

Teise Maailmasõja järel on mõndagi muutunud venelaste vihaväljendusis sakslaste vastu. Need olid ajutised pursked, imetlust sakslaste vastu ei saanud need hävitada. Võitlus Saksamaa hinge pärast on sundinud enamlasi uusi poliitilisi kombinatsioone tarvitusele võtma. Paari viimase aasta kestel on paranenud ka veel N. Liidus viibivate sõjavangide seisund. Neid on massiliselt koju lastud ja Liitu jäänud saavad seal tegutseda mõnede informatsioonide kohaselt päris vabalt. Saksa sõjavangide kontosse kirjutatakse tunnustatav panus N. Liidu tööstusliku elu taastamisel. Saksa eriteadlased, paljud neist vabal tahtel, rakendavad oma ajuenergiat venelasile imerelvade tootmisel. Aatomisaladuse varga Fuchsi teene Vene aatomrelva väljaehitamisel näib olnud määrava tähtsusega. Fuchsi kohta arvatakse, et ta ei ole eluvõõras ideekommunist, küll aga teadlik Saksa-Vene sõpruse pooldaja. Võitlus selle idee kasuks tuleb vahel juhuslikult päevavalgele ja mõned ekstravagantsemad sõandavad ääriveeri mööda väljenduda ka avalikult (Nadolny missioon, Niemölleri üllatavad mõttekäigud).

Balti sakslased tunnevad vene probleemi sama hästi, kui meie. Nad on ka head eriteadlased Saksa-Vene suhetes. On ju baltisakslasi kõige enam liikunud tsaririzhiimi päevil juhtijaina ja mõjutajaina Vene õukonnas. Balti sakslased on Saksamaal endid jälle tasapisi organiseerimas. Neil on tekkinud omad häälekandjad, milles debateeritakse tulevikuküsimusi ja meenutatakse häid päivi vanal kodumaal. Kuid nimetatud ajalehtede juhtkirjades ei ole seni sõnagi seisnud, mida balti sakslased arvavad Baltikumi iseseisva riikliku organisatsiooni taastamisvõimalusist. Nad on äraootaval positsioonil ja ei ole kellegi saladus, et nende hulgas on grupp mõjukaid poliitiliselt mõtlejaid, kes loodavad Saksa-Vene sõprusest ja lähenemisest vett ka balti sakslase veskile. Igivanadest mõttekäikudest ja traditsioonidest on raske lahkuda. Muret tekitab baltisakslastele ainult nende noorem generatsioon, kes on uusi kogemusi ja internatsionaalseid mõjutusi vastu võtnud ja kes tunnevad endid maailmakodanikena, lüües käega Vana-Balti kopitanud vaimule. Noorte hulgast on rohkesti väljarändajaid ülemeremaadesse, mille vastu seisab üks vool vanade hulgas, soovitades balti sakslasile kohale jääda Saksamaale.

Fakt.

Uus raadioskaala märtsist alates

Rahvusvaheliste raadiokokkulepete järele toimub 15. märtsil terve rida ümbermöbleerimisi raadioskaalal, s. o. terve rida raadiojaamu lähevad üle uuele lainepikkusele. Rootsi ringhäälingu osas peaksid ümberkorraldused tooma jaamade kuuldavuse paranemise.

Ühenduses skaalamuudatustega lasevad raadiofirmad müügile ka uued muudatustega varustatud skaalad, et ei tekiks raskusi jaamade otsimisel. Skaala ümbervahetamine läheb maksma 10—25 krooni. Kes skaalat ei vaheta, võib läbi ajada ka erilise lainepikkuste tabeliga.

Rootsi jaamad muudavad järgmiselt oma kohta skaalal: Luleå läheb seniselt 765-lt meetrilt üle 1648 meetrile, Motala uueks lainepikkuseks on 1.572 m (senini 1389), Östersundil 714 m (senini 722), Sundsvallil 506 m (senini 499), Stockholmil 388 m (senini 426), Göteborgil 306 m (senini 319), Hörbyl 255 m (senini 265), Falunil 245 m (senini 276), Malmbergetil 417 m ja Kirunal 221 m.

215 m lainel saadavad 15. märtsist alates abisaatjad Eskilstunas, Hälsingborgis, Jönköpingis, Katrineholmis, Säffles, Trollhättanis, Uppsalas, Varbergis ja Visbys, 207 meetri pikkusel Gävle, Hudiksvall ja Örnsköldsvik, 196 m lainel Karlskrona, Porjus ja Umeå ning 192 m lainel Borås.

Päevik Mussolini kohta leitud

MILANO (Reuter) — Politsei leidis Garda järve ääres ühe villa aiast mulla alt kasti dokumentidega, milliste hulgas on ka Mussolini armukese Clara Petacci vanglas tualettpaberile kirjutatud päevik ning rida Mussolini kirju.

Kokku leiti kaks kasti dokumentidega. Arvatakse, et nendes leidub ka kogu korrespondents Hitleri ja Mussolini vahel. Leitud dokumendid viiakse Itaalia riigiarhiivi.

N. EESTIST

✶ Vana-aastal ilmunud „Rahva Hääles" kirjutab üks kange õpihimuline H. Õitspuu, et Torgu valla Mäebe mittetäieliku keskkooli juures on alustanud tööd „seltsimees" Stalini eluloo õpiring(!) „Õppustel" tegevat kuulajad hoolega märkmeid selle kohta, mida propagandist M. Puun „isakese" eluloost jutustab. Igaks järgmiseks „õppuseks" valmistavat kuulajad lühikese referaadi eelmisel korral läbivõetud materjali kohta. Pärast nende ettekandmist esitavat kuulajad referendile harilikult palju küsimusi.

Tõsi jutt, teinekord on vaja tutvuda ka sellise elulooga, et näha, kuidas selles inimene on elanud nii, nagu inimene m i t t e ei pea elama.

✶ Tallinna Riiklik Draamateater esitab oma esimeste uuslavastustena käesoleval aastal Maksim Gorki näidendi „Vassa Zheleznova" ja Konstantin Simonovi näidendi „Võõras veri", kirjutab 14. jaanuari „Sirp ja Vasar".

„Vassa Zheleznova" lavastab TR Draamateatris V. Ratassepp. Peaosalist, Vassa Zheleznovat, kehastab K. Välbe. Teistes osades on kaastegevad, ENSV rahvakunstnik H. Laur, ENSV teeneline kunstnik A. Suurorg, L. Lindau, F. Malmsteen, A. Randviir, L. Tubin, K. Toom jt. K. Simonovi näidendi „Võõras vari" lavastab külalisena E. Toona. Peaosalist, teadlast Sergen Aleksanrovitsh Trubnikovi, kehastab NSVL rahvakunstnik A. Lauter. Teistes osades esinevad ENSV teenelised kunstnikud E. Tinn ja J. Kaljola, näitlejad A. Talvi, E. Liiger, R. Nuude, R. Tarmo, M. Luts, H. Viisimaa jt.

Sama „Sirp ja Vasara" järgi on järjekordse muusikalavastusena tulnud Riiklikus Teatris „Vanemuine" äsja esietendusele B. Smetana koomiline ooper „Müüdud mõrsja". Ooperi on lavastanud K. Ird. Lavastuses on kaastegevad Helga Lilleorg, M. Iljon, E. Ani, Enn Raa jt.

Viljandi teatris „Ugala" on hiljuti tähistatud näitleja ja näitejuht Eero Neemre 25 aasta lavategevuse juubelit, mispuhul on toimunud pidulik etendus I. Turgenevi romaani „Isad ja pojad" A. Muravjova dramatiseeringuga K. Adra lavastuses, kus juubilar E. Neemre on esinenud peategelase Jevgeni Bazarovi osas.

Aastail 1928—1931 oli E. Neemre Tartu Töölisteatri peanäitejuhiks ja hiljem näitlejaks „Vanemuises".

Koos E. Neemre juubeliga on nimetatud vene näidendiga tähistatud ka 30 aasta möödumist „Ugala" teatri asutamisest.

Eestlane tasus USAs oma tänuvõla

NEW YORK (Oma kaastööliselt) — Siinsed ajalehed toovad silmapaistvalt ära teate, et eesti põgenik Verner K u k k avas oma rahalise annetusega Ühendriikide luteri sisemisjoni ühingu rahakorjandusekampaania käesoleval aastal. Nimetatud ühing tahab annetuste teel koguda 35.000 dollarit. Korjanduse avaktina korraldati Brooklynis asuvas Püha Luuka ja Püha Matteuse episkopaalses kirikus Clinton Avenuel pidulik aktus. Eestlane Verner Kukk teatas, et ta annetab ühe tuhandiku koguda kavatsetavast summast, 35 dollarit, olles esimene annetaja. See raha olevat temal teenitud ületunnitöödega veevärgi parandustöödel ja annetusega tahtvat ta tasuda oma tänuvõlga sisemisjoni ühingule, mis omal ajal on eesti põgenikku abistanud.

Verner Kukk on üks nendest 69 põgenikust, kes kaks aastat tagasi tulid 48 jala pikkuse lahtise paadiga üle ookeani ja maabusid Wilmingtonis, Delaware osariigis Am.-Ühendriikide idarannikul.

Ameerika ajakirjandus rõhutab eriti seda, et Rootsist tulnud eesti põgenik on tasunud oma tänuvõla temale osutatud abi eest.

Ulbricht valetas isandaile Kremlis

BERLIIN (STB) — Venelased on viimastel päevadel käsile võtnud Ida-Saksamaa valitsuse kommunistlikud juhid, kuna viimased on püüdnud Moskvale anda 'ilustatud' aruandeid majanduslikust olukorrast Ida-Saksamaal.

Arvatakse, et peaministri asetaitjal Walter Ulbrichtil kujuneb raskeks enda ja oma kolleegide teguviisi kaitsta tema peatsel külaskäigul Moskvasse.

Saksa kommunistid on pidevalt venelastele annud vildakaid raporte, mis on Ida-Saksamaa majanduslikku olukorda ja produktsiooni näidanud märksa paremas valguses kui asi on tegelikkuses. Venelased on nüüd kätte saanud tegeliku aruande.

ROOTSI KUNINGAS Gustaf V saatis Paasikivile õnnesoovitelegrammi tema tagasivalimisel Soome presidendiks.

Vabariigi aastapäeva Västeråsis pühitsetakse

pühapeval, 26.veebruaril kell 15.00 piduliku aktusega hotell Arose ruumes, Källgatan 13, 1 tr. Aktusekõnega esineb kolonel V. Saarsen Stockholmist. Pärast aktust on soovijail võimalik samas osa võtta ühisest teelauast.

SIIT ja SEALT

● **Tervishoiuvalitsus on dr. V. P. Krulli kinnitanud kolmeks aastaks Borási haigla günekoloogia ja sünnitusosakonna arstiks.**

● USA-st saabus tagasi fil. lic. Victor Konsa. Ta viibis seal külastusel paar kuud.

● **Dr. Aleksander Määr on pikemat aega töötanud Jämtlandi järvede vegetatsiooni uurimisel. Seejuures on ta avastanud terve rea seni tundmatuid järvepõhja loomastikku kuuluvaid liike. Tema töö tähistamiseks ja uurija austamiseks on rootsi teadlane L. Brundin Drottningholmi kalandusinstituudi väljaannetes nr. 30, 1949 avaldatud artiklis „Über die Chironomiden der schwedischen oligotrophen Seen" nimetanud ühe dr. Määri poolt avastatud liigi tema nime järele „Heterotrisocladius Määri"**

● Uus-Meremaal sündis pr. Emmi Tõkke-Bellwoodil, kes praegu onsealse kehakasvatuse ülikooli õppejõuks, teine tütar.

SÜDA ASUB PAREMAL POOL kahel inimesel Viborgis Taanis. Asi tuli avalikuks röntgeniläbivalgustamisel. Ühtlasi selgus, **et tegemist on ema ja tütrega.**

Rahvusfondi pidu

Kesknädala õhtul jätkas Eesti Rahvusfond traditsiooni, korraldades nüüd juba kolmandat aastat Vabariigi aastapäevaga seoses suurema rahvapeo. Seekord toimus pidu jälle nendes ruumides, mis ülemineval aastal esimese rahvuspeo puhul ähvardasid kitsaks jääda — Vinterpalatsetis. Möödunud-aastane Eriksdalhall täitis piduruumi kohuseid võrdlemisi halvasti ja võib-olla ka sel põhjusel ei olnud seekordsest rahvapeost osavõtt enam nii elav kui varem. Esialgsete ja ligikaudsete andmete kohaselt oli publikut tänavu kohal kaheksasaja inimese ümber.

Programmi pakkusid rida tuntud eesti lavajõude, nagu öeldi, „kõigist eesti pagulasteatritest". *Kava juhatas sisse meeskvartett „Kodu Heli".* Riina Reinik ja Teet Koppel esitasid operetiviise temperamentses duetis ning Els Vaarmani säravad soolod võeti vastu tugeva aplausiga.

Pidu algas kell seitse õhtul ja esimestel tundidel, kui publiku täisarv veel polnud kohal, oli nagu väike puudus ehtsast pidumeeleolust. Teet Koppel speakerina tegi küll kõik mis võis ja veel rohkemgi, et luua kontakti.

Elav tegevus oli loterii laua taga, kus välja loositi rikkalikult mitmesuguseid esemeid alates meepotist ja lõpetades maalide, vaipade ja välismaareisidega. Reisi Inglismaalt Vahemerele võitis Kalju Lepik, reisi Rootsist Inglismaale orkestrijuht Laur. Lilledel ja viinivorstidel kartulisalatiga oli veidi tagasihoidlikum minek. Rahvusfondi daamid eesotsas pr. Laretei, Trubergi ja Käärikuga olid omades pidu „osakondades" rakendanud silmapaistvalt palju head tahet nii loteriivõitude hankimisega kui ka toidulaua korraldamisel.

Eesti Meremeeste Ühingu orkester mängis rikkalikult tuttavaid ja populaarseid tantsuviise ning koos õnnestunud ettekannetega viis see publiku meeleolu kesköötunniks ülevaks. Lauad olid peaaegu kõik reserveeritud ning tõenäolikult ei puudunud ka sellel oma tähtsus.

Peol oli ametisse pandud ka oma „prefekt" hr. Linkvist, kellel aga ei tulnud tegevusse asuda, sest kord oli hea.

Peokülaliste hulgas oli näha Rahvusfondi juhtivaid isikuid esimehe Hans Rebasega eesotsas. Üldiselt aga domineeris publiku hulgas noorem generatsioon. Ringi vaadates ei olnud raske näha, et terve rida meie avaliku elu tegelasi puudusid.

Kuigi publikut mõne saja võrra oleks võinud rohkem olla, arvati Eesti Rahvusfondi büroos, et tänavune rahvuspidu teatud ülejäägi annab Fondi kassasse lisamiseks.

Vello.

EV aastapäeva aktus

26. veebr. kl. 13.00 toimuvale EV 32. aastapäeva aktusele Kontsertmaja suures saalis palub Konsertföreningi direktsioon, et lugupeetud kaasmaalased ilmuvad õ i g e l a j a l aktusele. Vastasel korral ei saa garanteerida saali pääsu. Aktuse algus täpselt kl. 13.00.

Kiriklikke teated

SÖDERTÄLJE kirik. Pühapäeval, 26. veebr. kl. 3 p. l. Vabariigi 32. aastapäeva tähistamise jumalateenistus. Laululehed. Laulukoor org. O. Hackeri juhatusel. Jutlustab õp. E. Lootsmaa.

UPPSALA Eesti koguduse jumalateenistus Eesti Vabariigi 32. aastapäeva puhul pühapäeval, 26. veebr. kl. 16.00 St. Mikaeli kabelis. Jutlustab vik.-piiskop J. O. Lauri. Laululehed.

BORÅS Eesti Vabariigi aastapäeva jumalateenistus Borås'is toimub **erakorraliselt Gustav Adolfi kirikus** reedel, 24. veebr. kl. 19.00. Laululehed. Jutlustab praost J. Gnadenteich.

TROLLHÄTTAN. Esimene eestlaste kokkutulek Trollhättanis toimub Eesti Vabariigi aastapäeva jumalateenistusega koholiku kogudusemaja saalis, Trollgatan 11.

OSKARSHAMNI kirikus 26. veebruaril kl. 13.00.

FIGEHOLMIS väljakuulutatud jumalateenistus jääb ära.

VETLANDA kirikus 5. märtsil kl. 16.00 jumalateenistus eestlastele.

PASKALLAVIKI kirikus 12. märtsil kl. 12.30 jumalateenistus eestlastele.

ESKILSTUNA Eesti pihtkond. E. Vabariigi 32. aastapäeva jumalateenistus Forsi kirikus pühapäeval, 26. veebr. kl. 14.15. Õp. R. Koolmeister. Laululehed. Leeriõpetus algab 16. aprillil. Ülesanda piirk. õp. R. Koolmeister'ile, Västerås, Kopparbergsvägen 16 III.

STOCKHOLMIS Eesti Ap.-õigeusu kirik. Vabariigi 32. aastapäeval, 24. veebr. kl. 18.30 palveteenistus. Teenib metropoliit Aleksander. Pühapäeval, 26. veebr. kl. 11.00 liturgia. Armulaud.

MOTALAS koguduse majas, Poppelgat. 4, pühapäeval, 26. veebr. kl. 13.00 Vabariigi aastapäeva tähistamise palveteenistus. Armulaud. Teenib preester A. Nael.

HALMSTADIS Församlingeni ruumides pühapäeval, 26. veebr. kl. 11.00 Vabariigi aastapäeva tähistamise jumalateenistus. Armulaud. Laululehed. Teenib praost E. Lepik.

GÖTEBORGI ap.-õigeusu kogudus. Pühapäeval, 26. veebr. kl. 11.00 liturgia Kristiine koguduse saalis, Köpmansgatan 16. Vabariigi aastapäeva mälestamine. Kutse kõigile tulla armulauale. Ülempreester G. Karmla.

ESKILSTUNAS, St. Eskil kirikus, Nybrogatan 2, pühapäeval, 26. veebr. kl. 15.00 eestikeelne jumalateenistus. Teenivad Joh. Piir, H. Krunsi, G. Pitka, Lindjärv ja teised Stockholmist sõna- ja lauluettekannet. Palutakse kaasmaalaste rohket osavõttu jumalateenistusest.

BORÅSIS laupäeval, 25. veebr. Koguduse tund. Kõiki Blobandi Eesti grupi liikmeid palutakse osa võtta. Koosolek peetakse Torgilsgat. 8.

Pühapäeval, 26. veebr. kl. 11.00 ja kl. 18.00 on koosolekud Blobandi lokaalis. Samas ka pühapäeva kool igal pühapäeval kl. 10.00.

STOCKHOLMIS Tabernakli Eesti Baptisti Kogudus Observatoriegatan, Vegagatan. Laupäeval ja pühapäeval, 25. ja 26. veebr. noorte päevad järgmise kavaga:

Laupäeval kl. 3 p. l. Tervituskoosolek. Juh. v. E. Korjus.

Laupäeval, kl. 7 õht. Filmid usklik noorte laagritest Eestis ja Rootsis. Seletusi annab v. E. Korjus.

Pühapäeval kl. 4 p. l. Allians koosolek noortele. Tunnistused. Mandoline orkester. Juh. v. E. Korjus. Kõik noored ja vanad teretulnud!

Pühapäeval, 26. veebr. Tabernaklis pühapäevakooli ei peeta.

Kesknädalal, 1. märtsil kl. 7 õht. Tabernaklis, torni toas, piiblitund Kõigile vaba. Teretulemast!

Soovavaldusi haigete külastamiseks saata koguduse aadressil, märgusõna all — „Haigete toimkond".

HÄLSINGBORGIS Tabernakli kirikus Långvinkelsgat. 26 peetakse eestikeelsed jumalateenistused laupäeval, 25. veebr. kl. 19.00. Pühapäeval 26. veebr. kl. 13.00 pühapäevakool ja kl. 14.00 üldjumalateenistus.

Usuelu Lõuna-Rootsi koguduses

Neil päevil Lundis peetud E. Ev. usu Lõuna-Rootsi piirkonna koguduse nõukogu aastakoosolekul, millest osavõttis rohkel arvul saadikuid kohtadelt, kandis koguduse õp. E. P e t e r s o o ette aruande koguduse möödunud aasta usulisest tegevusest. Koguduses peeti aasta jooksul 67 jumalateenistust ja leerilaste õnnistamised Lundis ning Malmös. Leeritati 18 noort, ristiti 6 poega ja 5 tütarlast ja maeti üks surma läbi lahkunud koguduse liige. Liikmete arvus on märgata tagasiminekut, kuna aasta kestel on koguduse piirkonnast lahkunud hulk liikmeid. Külalisõpetajatest on pidanud jumalateenistusi praostid J. Lattik ja Gnadenteich, kuna praost Hj. Põhl on paljudel kordadel soojalt kaasaaldanud teenistustel koguduse piirkonnas. Koguduse õpetaja on külastanud Lääne-Rootsi piirkonda Halmstadis, Boråsis ja Alingsåsis ja käinud kord kuus kuulutamas jumalasõna Taanis asuvatele eestlastele.

Kassapidaja A. Sergo poolt ettekantud kassaaruandest nähtus, et kassa aastane läbikäik on olnud kr. 4.014:32. Liikmemaksudest on laekunud kr. 2.787:—, korjandustest kr. 830:81 ja muudest allikatest kr. 324:—. Koguduse suurim liikmete arv on Lundis 140, edasi Hälsingborgis 100, Malmös 77, Höganäsis 31, Landskronas 28, Olofströmis 26, Furulundis 20, Trelleborgis 18, Kristianstadis 11, Simrishamnis 11, Ystadis 9 ja Klippanis 2, kokku 473 liiget. Kogu Lõuna-Rootsi piirkonnas elutseb kokku 1.000 hinge ümber eestlasi.

Koguduse käesoleva aasta eelarve võeti vastu kr. 3.000:— suuruses, kusjuures liikmemaksu suuruseks on kr. 6 liikmelt.

Koguduse uude juhatusse valiti V. Petersoo, A. Matsina, O. Viirsoo ja A. Sergo ning asemikeks H. Tamm, Sepa ja pr. Johani. Revisjoni komisjoni said Tammaru, Kivilo ja Kaldma.

LILI-MARLENE on kujunenud prantsuse Indo-Hiinas võõraste leegioni armastatuimaks sõdurilauluks. Peab märkima, et leegioni üksused kohati kuni 50 protsendiliselt koosnevad sakslastest.

Külaliskõnelejad pastor J. Niit Göteborgist, fil. lic. Ervin Roos ja laulab Elsa Roos Lundist. Kõik teretulnud!

STOCKHOLMIS, Ansgarii Eesti Ev. Kristl. Vabakogudus, Kungsholmsgat. 23, pühapäeval, 26. veebr. kl. 11.00 jumalateenistus. Koosolekut külastab Tabernakli eesti B. kog. mandoliin orkester. Kõneleb Engelhard Korjus ja tunnistavad noored. Piiblitund teisip., 28. veebr. kl. 19.00. Teretulemast.

SELGITUSKOOSOLEK Eskilstunas

Eskilstuna ABF:i ruumes teatri majas toimub kolmapäeval, 1. märtsil kell 19.30 selgituskoosolek auto-, traktori- ja mootortehnilise kursuse korraldamiseks kohapeal. Kõiki Eskilstuna ja ümbruskonna autjasthuvitatuid eestlasi palutakse koosolekust osa võtta. Korraldajad.

(Välja lõigata)
AUTO igasugu sõiduks saada. Tasu odav! Stockholm. Tel. 19 61 20.